

ДЕФ БЮЛЕТИН

ДУНАВСКИ ЕКОЛОГИЧЕН ФОРУМ



1-2/2008



*ДЕФ Дунавски Екологичен Форум
Опазване на Дунавските заливни низини
Младежки изследователски лагер*

ДЕФ Бюлетинът е официално издание на ДЕФ, Дунавски екологичен форум



Бюлетинът е част от мисията на ДЕФ «Да защитим река Дунав и нейните притоци, тяхното биоразнообразие и ресурси чрез повишаване сътрудничеството между правителствата, НПО, местните хора и заинтересовани страни с цел устойчиво ползване на природните екосистеми»

Бюлетинът се предоставя на всички заинтересовани страни. Електронната версия е достъпна на адрес: www.def.org.hu

За повече информация:

DEF Secretariat
H-Baja, Hungary
Dery setany 13.III.14
Tel/fax: +367925163
Mail: def@baja.hu

Редактор: Милан Вогрин, milan.vogrin@guest.arnes.si

Превод и редакция на български език: Мария Николаева, Диляна Цингилева,
Милена Димитрова

Гледните точки и позициите на авторите не отразяват задължително, гледната точка и позицията на ДЕФ и редакторите

Публикацията е подкрепена от Европейския съюз



Снимка на корицата: Наводнение. Снимка: Милан Вогрин

Съдържание

БЕД в защитеното пасище Гайна или как атакувахме предразсъдъка, че опазването на природата застрашава развитието на селското стопанство

Ирис Бенеш

Възстановяване на влажните зони в низината Захорие

Моника Будзакова

Проекти по долното течение на Дунав

Аринда Кадариу, Флорин Василиу, Мирела Неделеску

Дунавски екологичен форум – трибуна на природозащитни организации и мрежа от действащи местни инициативни групи, които влияят върху политиката и подбасейновото развитие

Милена Димитрова

„Пътят на водата” –

природни и културни познавателни маршрути за устойчив туризъм

Камелия Джанабетска

Трансграничните реки – може ли най-сетне да се гледа на тях като на цялостни природни обекти?

Петра Дурич

Река Свитава в Летовице

Лукаш Крейчи

Защита на заливните гори в дунавските райони в Словакия

Томас Кушик

Нов проект, финансиран от ІЕЕЕ - Мерки за компаниите, които стимулират служителите си да използват на обществен транспорт

Лучия Илиева

Участие на Екологичния консултативен център - Галац в дейностите на ДЕФ; Резюме 1998 – 2008

Петруца Мойзи

Денят на р. Сава в Словения през 2008

Сава Осоле

Младежки изследователски лагер “Драгоман 2008”

Андрей Ралев

Празници на Прут и Дунав в Бутещи

Дину Русу

Подобряване на трансграничното сътрудничество в интегрираното управление на водните ресурси в долно-дунавския регион на Европа

Игор Студенников, Олег Дяков

БЕД в защитеното пасище Гайна или как атакувахме предразсъдъка, че опазването на природата застрашава развитието на селското стопанство

В защитеното пасище Гайна близо до Славонски брод, Хърватия, има само 150 крави през 2007г. А само едно десетилетие преди това са били около 600. Липсата на видове, които да пасат, се отрази отрицателно на биоразнообразието – създадоха се подходящи условия за развитието на алохтонни видове, дърветата започнаха да завземат пасищата. Традицията добитъкът да пасе свободно е застрашена от изчезване в Хърватска – тенденция, която се наблюдава масово в Европа. Директивата за местообитанията на ЕС насърчава защитата на биоразнообразието, включително защитата на заливните пасища – един от най-застрашените видове хабитати.

През 2007-2008 Бродското екологично дружество (БЕД) заедно със своите партньори и сътрудници реализират проект в рамките на програма CARDS 2004 на ЕС. Проектът е със заглавие “Защита, съхраняване и подобряване на биоразнообразието и повишаване осведомеността на обществеността, чрез отглеждане на местни хърватски видове и стимулиране на екопроизводство”. Чрез развъждане и отглеждане на стадо крави от породата Slavonian Sirmium Podolian на територията на защитено пасище, БЕД показва, че биологичното наследство може да съхранява без да се засягат икономическите интереси на местната общност. Проектът атакува предразсъдъка, че мерките за защита на природата струват скъпо и са в тежест на развитието на селското стопанство. Надяваме се развитието на тази дейност да гарантира достатъчно приходи в бъдеще, за да продължим да финансираме Гайна guardian и да подкрепим институционалното развитие на мениджмънта на обекта.



С подкрепата на общността (включително и на фондация “Екокооператив за подпомагане на природосъобразното производство на храни”) проектът даде пример и създаде основа за развитието и на други инициативи в духа на концепцията за устойчиво развитие в региона. Резултати от същия проект са картирането и маркирането на маршрути за велосипедисти и конна езда в защитени райони в окръг Брод Посавина. А чрез

информационните и образователните дейности по проекта - лекции по училищата, организирани

посещения, интернет страницата www.bed.hr и информационните материали – се повиши информираността на обществеността по въпросите за опазване на околната среда.

Ирис Бенеш

Бродското екологично дружество (БЕД), Хърватия

e-mail: Iris.benes@sb.t-com.hr

Възстановяване на влажните зони в низината Захорие



р. Рудава

Низината Захорие е най-големият район с еолийски пясъци в Словакия. В този район, разположен в югозападната част на страната, е концентрирано изключително разнообразие от местообитания. Киселинната среда на пясъчните дюни осигурява субстрат за съществуване и развитие на панонските местообитания, характерни за вътрешността, а в падините между дюните има хабитати от типа влажни зони. Река Рудава, която тече в този район, представлява един от най-добре съхранените притоци на р. Морава.

Интензификацията на земеделието през миналия век и особено през втората му половина не подмина и този район. Почти всички значими влажни зони бяха пресушени. Освен до намаляване на видовете и биотопите, унищожаването на влажните зони доведе и до увеличаване честотата на горските пожари. Боровите гори, които растат върху пясъчливи почви, са особено застрашени от такива пожари. Много други функции на влажните зони, като задържането на дъждовните води и водите, образуващи се при снеготопенето (чрез задържането на водите се предотвратяват наводнения), нямаше как да се осъществяват. Днес се правят усилия да се възстановят тези ценни, богати на видове местообитания. За щастие, влажните зони са динамичен тип екосистеми и функциите им може да се възстановят за сравнително кратък период от време, ако водният режим се възстанови до първоначалните си характеристики. Националната агенция за опазване на природата на Република Словакия съвместно с Регионалната асоциация за опазване на природата и устойчиво развитие и Словашкото предприятие за управление на водите започнаха да прилагат мерки за подобряване състоянието на природата в този регион през

2005г. Мерките се прилагат в рамките на проекта “Възстановяване на влажните зони в низината Захорие”, подкрепен от LIFE-Nature program на ЕС. Основната цел на проекта беше да допринесе за развитието на мрежата НАТУРА 2000 в региона Захорие.

Подбрани бяха 8 обекта от обществена значимост, върху които да се работи в рамките на проекта. Тези 8 влажни зони са всъщност дом на много редки растителни видове, включително силно застрашените от изчезване малка орхидея *Liparis loeselii*, и много реликти от ледниковия период – Алпийски пухонос - *Trichophorum alpinum*, Кървавиче - *Polygonum bistorta*, Кала - *Calla palustris*, and Росянка - *Drosera rotundifolia*. Удължена острица - *Carex elongata* е типичен растителен вид за заблатените гори, но редки



Dragonfly *Leucorrhinia pectoralis*

видове като Блатен телиптерис - *Thelypteris palustris*, Водна детелина - *Menyanthes trifoliata* и водната теменужка *Hottonia palustris* също се срещат там. Заблатените гори осигуряват вода и убежище за бозайници като европейския бобър *Castor fiber*. Влажните зони се населяват също и от различни видове птици, 39 вида риба, както и от 18 вида земноводни и влечуги. Районът представлява местообитание и за застрашените видове водни кончета *Leucorrhinia pectoralis*, *Ophiogomphus cecilia* и *Cordulegaster heros*, а също и за Бръмбар отшелник *Osmoderma eremita*.



Байпас за риби

Осъществени са много възстановителни дейности в рамките на проекта. Основните усилия са насочени към възстановяване на водния режим във влажните зони и към подобряване на условията за най-застрашените растителни и животински видове в местообитанията. Следващата стъпка е изграждането на fish by-pass - околоръстен канал за рибите при р. Рудава, чрез който да се възстанови този

важен миграционен маршрут. Околоръстният канал трябва да е завършен до края на тази година.

Една от допълнителните цели на проекта е да се повиши осведомеността на обществеността за стойността на тези райони. Ето защо публикуваме статии в медиите, организираме екскурзии, изнасяме лекции. Много хора смятат, че блатистите низини са само място, пълно с комари. Истината обаче е, че те са много повече от това – те са уникално местообитание за много важни растения и животни. И като такива влажните зони на низината Захорие допринасят значително за поддържането на богато биоразнообразие в региона.

Моника Будзакова
Регионална асоциация за опазване на природата
устойчиво развитие (BROZ), Словакия
e-mail: wetrest@broz.sk

Проекти по долното течение на Дунав

Сдружението на експертите в областта на околната среда разработи серия проекти, свързани с опазването на басейна на р. Дунав в периода 2004-2008г. Два от тях са посветени на достъпа до информация и участието на обществеността в процесите на вземане на решения в трансграничен мащаб.

Проектът със заглавие *“За ефективно участие на обществеността в оценяване на въздействието върху околната среда (ОВОС) от трансграничен мащаб”* подпомогна сътрудничеството между Сдружението на експертите в областта на околната среда (СЕОС) – Румъния и българската фондация “Институт за екологична модернизация” (ИЕМ). Проектът се осъществи с финансовата подкрепа на Канадската агенция за международно развитие, чрез програмата ѝ за подкрепа на Румъния и България и продължи 12 месеца, като приключи през 2006г.

Целта на проекта бе опазването на природата по течението на Дунав да се издигне на ново, високо равнище, чрез трансгранично сътрудничество между местната власт и представители на гражданското общество от румънска и българска страна. Бенефициентите на проекта са природозащитни НПО, централната и местната власт, местни общности и представители на масмедията. В рамките на проекта са създадени наръчник и уеб страница за популяризиране на практически методи и инструменти за приложение на Конвенцията от Еспоо за оценка въздействието върху околната среда в трансграничните райони. Организиран са обучения за представители на третия сектор и местните администрации с цел увеличаване познанията им за практическо приложение на Конвенцията от Еспоо в трансграничните райони по течението на Дунав между Румъния и България. С цел улесняване обмена на информация и познания, свързани с

опазването на околната среда, е създадена неформална мрежа от представители на неправителствени организации и местната власт. Очакванията са същата мрежа да играе важна роля при координиране на усилията за решаване на въпроси от природозащитен характер в трансграничния българо-румънски регион.

Проектът повиши компетентността и насърчи общественото участие в ОВОС в трансграничен мащаб, чрез популяризиране на добри практики и задълбочаване на сътрудничеството между румънските и българските представители на целевите групи, в решаване на въпроси от природозащитен характер.

Вторият проект със заглавие *“Трансграничен диалог и сътрудничество по Долни Дунав”*, който се реализира през 2006-2007г., е подкрепен финансово от Министерство на околната среда на Холандия (VROM), и планиран съвместно с холандската организация Milieukontakt - Oost Europa и Институт за екологична модернизация, България.

Проектът е фокусиран върху участието на обществеността в решаването на екологични въпроси, пряко свързани с качеството на въздуха и трансграничните въздействия. Изследва се как обществеността и местната власт реагират на условията на околната среда. Целта на проекта е да се подкрепи трансграничния обмен между природозащитни НПО, активисти, журналисти, а чрез тези целеви групи да се подкрепи и обществеността в Румъния и България като цяло, по отношение на мониторинга на качеството на въздуха в частност и усилията за прилагане принципите за устойчиво развитие на региона.



В рамките на проекта е направена оценка на съществуващата трансгранична система за мониторинг на въздуха и нейната съвместимост с принципите на Agenda 21 по отношение на околната среда, от икономическа и институционална гледна точка, от гледна точка на съществуващата национална законова база и многостранните международни споразумения.

С цел да се стимулира трансграничният диалог и сътрудничеството са организирани 2 семинара – единият в Букурещ (Румъния), другият в Свищов. Участниците дебатират по въпроси, свързани с опазването на околната среда в трансграничния район около реката. Директни бенефициенти по проекта от румънска и българска страна са природозащитни НПО, отделите за околна среда на регионално и местно ниво, общинската власт, местните здравни институции, местните общности, медиите.

Резултатите от проекта са:

- активизирано сътрудничество и партньорство по долното течение на Дунав;
- повишен институционален капацитет и подкрепа в процеса на вземане на решения;
- повишаване участието на обществеността в процесите на вземане на решения и по-точно на ключови местни представители на гражданското общество, професионалисти, социални групи, младежи, жени, природозащитни НПО;
- увеличено участие на обществеността в трансгранични законодателни инициативи;
- по-добро разпространение на информацията за качеството на въздуха в трансграничния българо-румънски регион.

Аринда Кадариу, Флорин Василиу, Мирела Неделеску

Сдружението на експертите в областта на околната среда (СЕОС), Румъния

<http://eea.ngo.ro>

Дунавски екологичен форум – трибуна на природозащитни организации и мрежа от действащи по места групи, които влияят върху политиката и подбасейновото развитие

През 2008 Дунавски екологичен форум (ДЕФ) отпразнува своя десетгодишен юбилей. Мрежата е създадена от близо 50 НПО от 13 страни по Дунав, повечето от които разположени по средното и долното течение на реката (в Централна и Източна Европа). Само 3 групи страни членки на ЕС са участвали в поставянето на началото на ДЕФ.

Мисията на ДЕФ е опазването на р. Дунав и нейните притоци, тяхното биоразнообразие и ресурси, както и да подпомага сътрудничеството между различните групи в обществото, по пътя към устойчиво използване на екосистемите. Обединени от тази мисия, организациите членки на ДЕФ предприемат инициативи на национални нива, за да стимулират активното участие на обществеността в опазването и управлението на водите, за да съберат хора, които заедно да излъчат посланието колко ценни са екосистемите на Дунав, за да изградят капацитет и умения у НПО и младите хора по въпросите, свързани с водите. ДЕФ насърчава прилагането на законите на ЕС на национално равнище, стреми се да оказва влияние върху политиките по отношение на водите на равнище водосборен басейн, както и да осигури средства за защита на екосистемите на Дунав при възникване на опасност. Организациите членки на форума прилагат практики за възстановяване и управление с цел да подобрят състоянието на влажните зони и водните екосистеми; със същата цел те популяризират и интегрираното управление на водите. Инструментите, чрез които постига тези

цели, са много специфични и най-често ориентирани към съответните нации, включително публикации на 11 езика, организиране на събития от международен, национален и местен мащаб, семинари, конференции, консултативни групи, научни изследвания и възстановителни проекти.

Всички дейности, реализирани от ДЕФ през изминалото десетилетие, са повлияни и свързани с реализиращите се програми и проекти на МКЗРД (ICPDR) и UNDP-GEF, както и с разширяването на Европейския съюз и прилагането на неговото законодателство в дунавския басейн.

През годините броят на организациите членки на ДЕФ се увеличи и достигна 180. Мрежата е учредена в Словакия през 1999, но въпреки това юридически е формирана според унгарското законодателство. Осемдесет и пет неправителствени организации от Австрия, Босна & Херцеговина, България, Хърватия, Чехия, Германия, Унгария, Молдова, Черна гора, Румъния, Сърбия, Словакия, Словения и Украйна членуват в момента във форума. Секретариатът на ДЕФ се намира в Бая, Унгария, а организацията - домакин е Младежкото общество да защита на природата в Бая. ДЕФ има национални координатори в 14 държави, 8 от които са страни членки на ЕС, и е отворен за нови организации, работещи за опазване на водите, от всички дунавски страни.

С много предизвикателства трябваше да се справят националните организации и секретариатът на ДЕФ. В рамките на Проекта за региона на Дунав на UNDP-GEF се увеличи потенциалът на организациите, с цел да се стимулира сътрудничеството между правителствени и неправителствени организации в дунавския регион, да се подпомогне обменът на информация, да се популяризира участието на обществеността във вземането на решения, засягащи околната среда.

Организациите членки използват уменията и опита си, натрупан през годините, за да допринесат за разработването на ефективна стратегия за участие на обществеността във вземане на решения свързани с въпросите относно Дунавския басейн. ДЕФ вече добре познават този опит, както на национално, така и на местно ниво. Форумът продължава да затвърждава позициите си чрез проекти за регионално развитие.

Изключително важен проект за ДЕФ е да създаде стабилна платформа от неправителствени организации, обхващаща целия дунавски басейн, които да споделят общи разбирания и да прилагат единен подход при опазване природата на Дунав. Основният стремеж на организациите, обединени в ДЕФ, е да се подпомага обменът на информация и сътрудничеството между национални и международни институции, общността от неправителствени организации и гражданството, което води към устойчиво развитие на дунавския басейн.



*ДЕФ - последното Общо събрание в Мишколц, Унгария 2007
Снимка: М. Вогрин*

предвиден богат набор от инструменти. Предвиждаме активно разпространение на информация за състоянието на природата на територията на Дунавския басейн до широката общественост и третия сектор, осигуряване на механизми за участие и оказване на влияние при вземането на решения относно управлението на водите, обмяна на информация и сътрудничество между членовете на ДЕФ, изграждане на капацитет.

На политическо равнище ДЕФ ще участва в лобиране с цел осигуряване възможност за провеждане мониторинг над проекти за развитие, които има вероятност да застрашат дунавския регион, както и с цел да се предложат алтернативи на такива проекти. Част от темите, върху които имаме желание да се фокусираме, е навигацията във вътрешността на страните, строителните проекти, които значително променят хидроморфологията на речната екосистема, инициативите за управление на риска от наводнения. Стремещът на ДЕФ е гражданският сектор да участва и да дава своя принос при обсъжданията на провеждащите се форуми, влияейки по този начин върху законодателството и политиките и имайки за цел опазване на природните ресурси и приложение на практики за устойчиво развитие в дунавския басейн.

Обмяната на опит с изследователските и научните институти и университети в региона ще се подпомага от националните координатори на ДЕФ, за да се предприема осъществяването на инициативи и проекти и в бъдеще на подбасейново ниво.

Възстановяването и управлението на влажните зони и опазването на водните екосистеми ще продължи да бъде приоритет за мрежата на ДЕФ. Със своите познания, опит и потенциал неправителствените организации могат да окажат голямо влияние чрез разработването на дейности, макар и от неголям мащаб, за възстановяване на влажните зони в региона на р. Дунав. Тези дейности

Сред приоритетните области за ДЕФ през следващите три години са повишаването на осведомеността и образованието в сферата на опазването на околната среда, политиката за устойчиво управление на водните екосистеми, приложимите практически стъпки за възстановяване и управление на влажните зони. За реализацията на планираните дейности е

включват идентифициране на приоритетни райони и практическото приложение на управленски мерки. Мерките трябва да водят до запазване на местообитанията от типа малки влажни зони, които поддържат богато разнообразие от животински и растителни видове.

Всички групи членки на ДЕФ са поканени да научат повече и да използват подходящите инструменти и методи на Проекта за дунавския регион на Глобалния екологичен фонд на ПРООН. С отчета на ДЕФ може да се запознаете на интернет страницата www.def.org.hu. Работната програма на ДЕФ е отворена за още предложения за дейности. Същевременно Секретариатът на ДЕФ и националните координатори са готови да съдействат в процеса на подаване на предложения за проекти от подбасейнов мащаб (местни проекти, които не обхващат целия басейн на р. Дунав). Бордът на ДЕФ и екипът по политиката за водите канят представители от организациите членки да подкрепят представянето на различни форуми и в различни експертни групи, за да се разшири сътрудничеството на ДЕФ с различните заинтересовани страни в дунавския регион.

Основна тема за ДЕФ през 2009г. ще бъдат консултациите във връзка с документ, озаглавен “План за управление на региона на дунавския басейн”. Тези консултации ще се проведат в съответствие с клаузите на Рамковата директива за водите на ЕС, както на национално, така и на международно равнище. Националните консултации по работните варианти на Планове за управление на речния басейн (ПУРБ) ще се проведат между януари и юни, 2009г. Работният вариант на цялостния дунавски ПУРБ ще бъде отворен за коментари в продължение на 6 седмици – от средата на май до края на юни, 2009г. Консултациите ще приключат с форум на заинтересованите страни. Членове, експерти и специалисти от организациите членки на ДЕФ се очаква да вземат активно участие в консултациите и да стимулират въвличането на потенциални заинтересовани страни от други икономически сектори. Секретариатът на ДЕФ и работната група по участие на обществеността ще продължат да осигуряват необходимата информация и материали към нашите членове, за да ги подпомагат в процеса на участие.

Милена Димитрова

Координатор на ДЕФ по участие на обществеността

e-mail: milena@ceie.org

„Пътят на водата” – природни и културни познавателни маршрути за устойчив туризъм

“Зелени коридори в долно-дунавския еврорегион – от идеята към практиката” – под това мото са реализирани различни дейности от заинтересовани страни в басейна на р. Янтра в България. В

результат от активното участие на ГеоЕкоКлуб “Академика” – Велико Търново (организация член на ДЕФ), в подготвителния процес за устойчиво използване на Европейските Структурни фондове е планирана нова инициатива. Предложението е разработено като естествено следствие на дългосрочното сътрудничество с неправителствени организации в региона, включително Национално движение “Екогласност” (клон В. Търново), регионалния клон на Асоциацията на българските хотелиери и ресторантьори, Агенцията за аграрна информация и иновации, Българската асоциация на социалните работници (клон В. Търново) и Стопански факултет на Великотърновски университет “Св. Св. Кирил и Методий”, Катедра “Маркетинг и туризъм”. Сред другите партньори по проекта са Регионалните инспекции по околна среда във В. Търново и Русе, Изпълнителната агенция по риболов и аквакултури (клон В. Търново), областните администрации на В. Търново, Габрово и Русе, администрациите на местните общини в басейна на р. Янтра, активните предприемачи в сферата на туризма “Polycommerce SG”, “Турист”, “Габеров” и Общинската туристическа агенция – В. Търново.



р. Янтра, горно течение

Снимка: Андрей Анев, ГеоЕкоКлуб “Академика”

Инициаторите прилагат партньорски подход при разработване на проекта. Те координират и концентрират усилията на третия сектор, местните общности, държавните и общински администрации, образователните институции и институциите, работещи в областта на околната среда, предприемачи и представители на медиите. В резултат от това се подобяват отношенията на местно и регионално ниво, националната и международна подкрепа за осъществяване на дейностите, взаимодействието. Регионалната концепция е разработена и приета на базата на екотуризма в резултат от приложението на методологията “Зелен дневен ред” в Северния централен регион

на планиране в България. Дейностите са подкрепени от следните текущи проекти:

- “Участие на обществеността в устойчивото регионално развитие на страните кандидатки за членство в ЕС България и Румъния” (2006 - 2008), реализиран от Milieukontakt Oost Europa по програма Matra на холандското правителство;
- “Методология *Зелен дневен ред* – от политика към практика” (2007), реализиран от Стопански факултет на Великотърновски университет (ВТУ) чрез Научния изследователски фонд към Министерство на образованието и науката в България;

Методология “Зелен дневен ред” е основана на принципите за участие на обществеността, за демократичност, прозрачност и координирано приложение на обща стратегия и приети планове за действие чрез активно участие и повишаване на осведомеността, като се отчитат месните потребности и интересите на заинтересованите страни. Посредством



р. Янтра- Снимка: Великотърновски университет
 ефективното приложение на методологията са дефинирани общите приоритети, са подбрани решения с цел постигане на максимален полезен ефект за местните общности и региона като цяло, по отношение на околната среда, в икономическо и социално отношение.

Основната ни цел е да допринесем за развитие на сътрудничеството в областта на туризма между общностите, бизнеса и институциите от двете страни на границата, за да се ускори икономическото и социалното развитие в долно-дунавски еврорегион. По-конкретните цели на проекта са установяване на стабилна база за развитие и участие в бъдещи програми, както и за реализация на по-мощабен регионален проект “Зелен коридор по поречието на Долни Дунав”. Коеето, след подписването на Декларацията за сътрудничество между министерства на околната среда в региона в Букурещ, Румъния, през 2000г., е реална основа за развитие на екологичното трансгранично сътрудничество и мрежите за съвместни професионални инициативи за устойчиво икономическо развитие.

Планираните дейности са фокусирани върху икономическото развитие и социалното сближаване в българо-румънската погранична зона, чрез социализация на наследството, устойчиво използване на природните ресурси и културно-познавателен обмен в областта на еко- и образователния туризъм. За период от 18 месеца, посредством партньорство между Стопански факултет на ВТУ “Св. Св. Кирил и Методий” и природозащитната асоциация “Нов алианс”

(Гюргево), възнамеряваме да сформираме постоянно действаща мрежа, обединяваща професионалисти, и допринасяща за развитие на сътрудничеството сред академичната общност, хора и организации, свързани с опазване на околната среда, туризма и образованието; да осигурим по-добри връзки между хора, общности и икономически системи. Колективното разработване на регионални туристически продукти под логото “Течението на водата”, диверсификацията на услуги, като средство за получаване на алтернативни доходи и заетост, привличането на млади хора в нови типове туристически дейности, интегриран маркетинг и промоция на културното наследство и природното богатство, подобряването на трансграничния обмен и осигуряването на по-добро информационно покритие, придружени с повишаване на административния капацитет и увеличаване на гражданската активност, ще увеличат конкурентноспособността на региона, ще подпомогнат развитието му като атрактивна туристическа дестинация. Реализирането на тези дейности би било важен мотив за продължаване на усилията за разработване на нови икономически проекти, за преодоляване на регионалните различия в доходите и нивата на безработица, и – в края на краищата – би довело до повишаване качеството на живот на местните хора и общности.

Конкретните цели на инициативата се фокусират върху текущите нужди и проблеми в региона на Долни Дунав и по-точно към област Велико Търново (България) и област Гюргево (Румъния) свързани със:

- използване на съществуващия капацитет за установяване на реално трансгранично сътрудничество в туризма между самите граждани;
- преодоляване на бариерите пред социално-икономическото сътрудничество, свързано с устойчиво регионално развитие;
- дисбаланс между налични туристически ресурси и растеж на туризма в целевия регион;
- представяне на информация и споделяне на опит за общото природно и културно-историческо наследство и разнообразяване на трансграничните туристически и образователни продукти, свързани с него;
- необходимост да се подкрепят усилията на отделни предприемачи, малки и средни предприятия, държавни институции и туристически организации за общо развитие и маркетинг;
- научно-приложна база за устойчиво развитие на туризма и маркетинг на региона;
- недостатъчна и с ниско качество реклама на туристическите дестинации;



Екопътека 2 – Снимка: Туристически клуб “Трапезица”, В. Търново

Предложената алтернатива ще преодолее тези проблеми и тяхното негативно влияние върху общностите, икономиката и околната среда. Основните инструменти са съхраняване, устойчиво използване и защита на ценностите на хилядолетната местна история, култура, традиции и природа. Атрактивни обекти, свързани с това наследство, по течението на реката ще бъдат обединени в обща туристическа мрежа, озаглавена “Зелени коридори” като основа за изграждане на положителна идентичност на региона.

В края на 2007 предложените решения в проекта “Течението на водата – природни и културни познавателни маршрути за устойчив туризъм” получават техническа подкрепа от българското Министерство на регионалното развитие. Това министерство е официален представител на България за развитието на трансгранично сътрудничество с Румъния и в долно-дунавския регион. Финансовата подкрепа се осигурява в рамките на “Програма за трансгранично сътрудничество България - Румъния – 2007 – 2013г.”. Основният пакет дейности ще бъде реализиран през 2009г.

Очакваното трансгранично въздействие от програмата включва:

- активизиране на трансграничните контакти, партньорства и младежки инициативи;
- обща подкрепа за съществуващите и нови икономически инициативи, свързани с екологичния и културно познавателния туризъм;
- икономически растеж чрез стимулиране на туристически предприятия с други погранични общности, организации и институции, разширяване на контактите, обмен на информация и опит, като всичко това би гарантирало устойчивост на двустранното сътрудничество и изграждане на професионална мрежа;
- увеличаване броя на туристическите посещения чрез стимулиране на интереса в този трансграничен регион, чрез общ маркетинг и популяризация на природното и културно-историческото наследство;
- увеличаване възможностите за разработване на общи интегрирани туристически атракции;

- осигуряване на маркетингова база за развитието на други зелени коридори в трансграничния еврорегион;
- осигуряване широк информационен достъп до потенциални туристи трансграничния регион, което би запълнило информационния вакуум за организации в туристическата индустрия (малки и средни предприятия, НПО, агенции) и би ги подкрепяло в обмяната на информация и сътрудничеството;

Заинтересованите страни са от областите В. Търново и Русе в България и област Гюргево в Румъния са поканени да се свържат с г-жа Камелия Джанабетска в Стопански факултет на Великотърновски университет или на e-mail: k_djanabetska@yahoo.com.

Камелия Джанабетска

Великотърновски университет “Св. Св. Кирил и Методий”, Велико Търново, България

Трансграничните реки – може ли най-сетне да се гледа на тях като на цялостни природни обекти?



р. Врлъика

Думата “граница” предизвиква у нас асоциации с някакъв вид разделяне, с ограничения – това е точка или линия, която човек може да пресече единствено, сблъсквайки се с някакви трудности, препятствия. Откакто човек съществува, той пресича най-различни реални и въображаеми граници в търсене на нови преживявания и познания, но също така и чертае гранични линии по картите, за да създаде административни пространства за работа и управление, в които избраните лидери управляват

района, да се надяваме, по-най-добрия възможен начин към съответния момент. В обитаваната от човека територия животът продължил да се развива, да еволюира. Непрестанно разширяващата границите си цивилизация настъпвала, разрушавайки местообитания до неузнаваемост.

Реките са сред най-застрашените видове местообитания. Необходими за осигуряването на питейна вода, електричество, напояване и рекреация, използвани като място за изхвърляне на отпадни води, възприемани като заплаха при опасност от наводнения, ние, хората, продължаваме да ги променяме така, че да съответстват на нашите нужди. Когато всички нужди са задоволени, нужното количество вода е взето (и частично върнато в реката, “обогатено” с индустриални и битови отпадъци,

пестициди, минерални соли и други замърсители) реката се отклонява в канали и се завирява. В този момент започваме да си задаваме разни въпроси: какво е останало от естествената речна екосистема, нейните местообитания и видове? Потребителите по горното течение мислят ли за тези по долното и техните нужди? Хората и ръководителите на дадена страна дават ли си сметка за потребностите на хората от другите страни, с които споделят обща водна граница? Кой има правото да решава в такава ситуация?

За да дадем наш малък принос за решаването на този комплексен въпрос, ние от “Зелена акция”, заедно с нашите партньори (Център за околна среда в Баня Лука, Босна & Херцеговина, гражданско сдружение «Земля» от Славонски брод, Хърватска, гражданско сдружение “Есо Neretva”, Ябланица, Босна & Херцеговина, и гражданско сдружение “Liјera nasa”, Хърватска), стартирахме реализацията на проект през юни, 2007г. Заглавието на проекта е “Насърчаване на опазването на екосистемите на пограничните реки и устойчивото използване на ресурси в пограничната зона между Хърватска и Босна & Херцеговина, реализацията му продължи 2 години. Надяваме се чрез него да повишим осведомеността на колкото може повече хора неспециалисти, а също и на областните и местните власти от пограничните райони на Хърватска и Босна & Херцеговина, относно значимостта на трансграничното сътрудничество при опазването на природата – едно от най-важните условия за постигане на устойчиво развитие в региона.

Чрез кампанията за повишаване осведомеността на обществеността ние организираме презентации, лекции и интервюта главно по въпросите за управлението на водите, селскостопанската екология и биология. Често каним експерти от други НПО, институции и власти, за да споделят своите виждания и знания.

През април, 2008 г. организирахме първата от общо петте планирани многостранни работни срещи, на които целта ни бе да съберем колкото може повече заинтересовани страни. Темата на тази среща бе “Опазване и устойчиво развитие на басейна на р. Неретва”. Следващата работна среща, планирана за 17 октомври, 2008г. бе посветена на басейна на р. Цетина. През 2009 предстои да се проведат още 3 работни срещи, на които ще се дискутират проблемите на трансграничните реки между Хърватска и Босна & Херцеговина.



р. Неретва

В момента в сътрудничество с учени от Хърватското биологично общество се подготвя карта на най-ценните и застрашени по отношение на биоразнообразието горещи точки заедно с GIS база данни и анализ на потенциалните заплахи. Освен това в рамките на проекта сме сключили договор с Асоциацията на студентите по биология от Загребския университет за проучване на реките Уна, Глина и Рицика, за чието биоразнообразие има най-оскъдни данни. Ще бъде подготвен и приложен план за действие за защита на едната от реките, да се надяваме, с подкрепата на местна гражданска организация.



По време на лекции

Успоредно с тези дейности сме се ангажирали и с популяризиране на възобновяемите източници на енергия като алтернатива на водноелектрическите централи. В Хърватска Костажница и на остров Солта проведохме два практически курса от типа “Направи си сам” за слънчеви колектори за затопляне на вода за нуждите на домакинствата.

През 2009г. предвиждаме провеждането на още 2 такива

практически курса. Подготвихме и разпространихме наръчник “Как да си направим сами слънчев колектор”, като изданието е достъпно и във формат pdf на сайта на Зелена акция. Посредством тези инициативи се надяваме да повишим информираността на гражданите за красотата на реките и сложността на естествените речни екосистеми, за това колко са ценни, както и за това как можем да задоволяваме основните си човешки потребности, засягайки във възможно най-малка степен естествените екосистеми. Това може да стане реалност само чрез съвместните усилия на всички заинтересовани страни в района на водния басейн, но и със споделяне на обща визия за реката. Проектът се осъществява с щедрата финансова подкрепа на Европейската комисия чрез грантовата схема за трансгранично сътрудничество CARDS 2004.

Петра Дурич, автор на статията

e-mail: petra@zelena-akcija.hr

Ирма Попович, Координатор на проекта

e-mail: irma@zelena-akcija.hr

Основният автор на нашите предложения е Вацлав Чермак, утвърдено име в областта на управлението на водите. Той формулира 3 принципа, които би трябвало да залегнат във всички проекти за защита от наводнение на населените места:

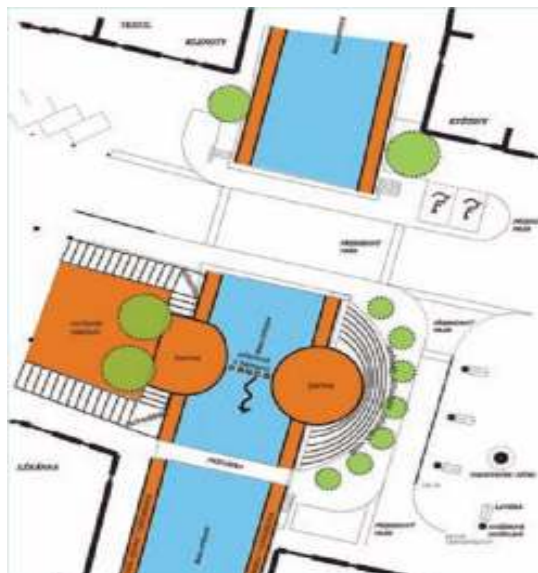
1. частична ренатурализация на реката
2. свързване на реката с градската структура
3. достъп на реката и активно използване на крайречната зона.

Ние първи направихме критичен анализ на официалния проект, който е посветен единствено на защитата от високи нива на водите. Той не решава други проблеми. Според нас, в един момент този проект дори щеше да допринесе за влошаване на ситуацията, тъй като възпрепятстваше естественото заливане. Освен това беше твърде безразличен от гледна точка на жителите на града, а и окончателното решение нямаше да е красиво визуално.

Нашата цел бе да предложим природосъобразно, естествено решение на проблема с опасността от наводнения. Реката, според нас, би трябвало да е зеленият център на града, място, където хората да ходят с удоволствие. Основната ни идея бе да отворим участъка, през който реката протича. В един канал с голям капацитет могат да се разположат алеи и пътеки, рекреационни съоръжения, както и полу естествена морфология на канала. По-широкият канал би осигурил по-голяма безопасност в случай на увеличаване дебита на водата. Идеята ни - да направим от реката комуникационна ос. По течението ѝ може да има велосипедни алеи на различни нива, откриващи различна гледка към реката и града, за да бъде колоезденето по-интересно и приятно изживяване. На фиг. 2 може да видите общ изглед на комуникационните възможности в централната част на града. Понастоящем достъпът до това място е забранен.

Най-важната част от нашето предложение е видът на централния площад. Официалният проект “пренебрегваше” тази част на реката, въпреки че предстои реконструкция на площада съвсем скоро. А нашата цел бе да направим речния канал колкото може по-достъпен. Така хората ще могат да се разхлаждат през лятото, туристите да се забавляват, хранейки рибата и патиците. Стълбите с амфитеатралното си разположение ще да запазят социалната си функция. Две тераси, свързани с каменни стъпала, може да се разположат много ниско върху нивото на речния бряг. Може също да се изгради и малко кафе на открито на десния бряг. Подробностите са показани на фиг. 3.

Надяваме се, че първоначално предложеният официален проект ще бъде преосмислен и в Летовице ще се приложат съвременни мерки за контрол на наводненията. Парите на данъкоплатците трябва да се използват ефективно. И „Обединението за р. Морава” е готово да помогне.



Фиг. 3 Предложението на Обединението за р. Морава за обновяване на централния площад.



Фиг. 4 В официалния проект се предвижда тази огромна стара върба да бъде отсечена.



Фиг. 5 Старият замък на върха на хълма е недалеч от центъра на града. А защитеният парк е разположен от двете страни на хълма. В този участък р. Свитава тече много бавно, което е много подходящо за разходки с лодки.

Лукаш Крейчи, Обединение за р. Морава

Защита на дунавските заливни гори в Словакия

Река Дунав си е създавала огромна мрежа от речни разклонения, блата, острови, покрити с гъсти гори с пълзящи и увивни растения, с хиляди видове растения и животни. Заливните гори са като тропическите гори в Централна Европа - в еднаква степен са в опасност и спадат към списъка на най-заstraшените типове горски екосистеми.

Заливните гори на Дунав в наши дни заемат тясна ивица по течението на реката и покриват отделни части от района, който са покривали преди. Дунавските заливни гори са най-големия природен обект от този тип в Словакия. В тях са се формирали и се развиват два вида хабитати според класификацията в Приложение I на Директивата за местообитанията – остатъчни алувиални гори (91 E0*) и смесени гори - дъб, бряст и ясен (91 F0).

По-голямата част от заливните гори са унищожени при регулирането на течението на водата и при изграждането на големи язовири. В резултат от прекомерната сеч, мащабната сеч и засаждането на тополи от нехарактерен за региона вид са останали само отделни фрагменти от това, което в миналото е било естествена заливна гъста гора. И тези гори са все още в опасност.

Системата от речни разклонения (естествени ръкави), езерца, гори, които се намират надолу по течението от Братислава, столицата на Словакия, представлява най-голямата вътрешна делта в Европа. Тази екосистема е била втората по големина влажна зона в Европа след “истинската” делта на Дунав при вливането му в Черно море на територията на Румъния. Като джунгла, изпълнена с живот и огромно разнообразие от видове включително риба, земноводни, насекоми и птици.

Красотата и дивата природа на дунавските заливни гори са разрушени, като пряк резултат от дейността на човека. При изграждането на язовира Габциково са унищожени най-малко 2 500 ха заливни гори, което оказва отрицателно влияние върху хидрологичния режим и на други райони. Интензивното лесовъдство през последните няколко десетилетия промени сравнително бързо характера на дунавския пейзаж. Уникалните гори от разнообразни видове са заменени от монокултури - един-единствен вид хибридна топола, при това привнесен вид, с който са залесени териториите, с цел максимален добив на дървен материал. Последните останали представители на редките видове от флората и фауната сега са застрашени от изчезване. Анализът на опасностите, пред които е изправена тази уникална екосистема и – по-точно – това, което е останало от нея, ни мотивира да напишем и реализираме проекта “Опазване и управление на дунавските заливни гори”.

Проектът за опазване и управление на дунавските заливни гори



о. Велколелски – един от природните обекти на BROZ

Проект № LIFE03NAT/SK/000097 “Опазване и управление на дунавските заливни гори”, подкрепен по програмата LIFE-Nature на ЕС, започна през септември, 2003 и завърши през март, 2007г. Реализиран бе от гражданската организация BROZ – Регионалната асоциация за опазване на природата и устойчиво развитие, в сътрудничество с Държавната агенция за опазване на природата на Република Словакия - отделът за защитените заливни райони по река Дунав, и австрийския национален парк Донау-Ауен. С този проект се възобновиха усилията за опазване на природата по словашкото течение на Дунав и постигнахме успех в няколко важни направления.

Терените, на които се проведе проектът, и проблемите, свързани с опазването на природното богатство

Проектът се реализира на терен от 12500 ха заливни гори, разположени в 100-километрова ивица от Братислава в посока надолу по течението на Дунав. Сред основните цели на проекта са промяна на неустойчивите практики за управление на горите и спиране унищожаването на естествените заливни гори, причинявано от дейността на лесовъдите.

Управлението на горите е най-сериозната дейност, вследствие на която през последните 5 десетилетия сме свидетели на разрушаването и деградирането на повечето дунавски заливни гори. Масово прилаганите подходи за управление имат за цел максимални добиви на дървесина и пулп, чрез организирани мащабни сечи (до 5 ха), тежките булдозери за отстраняване на горния слой на почвата, а на мястото на изсечените гори се засаждат сортове тополи и други неместни видове. Остатъчните материали след дърводобива често биват слагани в стари речни ръкави или в падините,

образувани при придвижването на тежките машини. В резултат от това настъпват промени в естествения микрорелеф и изчезват различни микрохабитати.

Тези подходи при управлението на горите се прилагат широко в повечето заливни гори по поречието на Дунав. И ако това бе продължило, всички гори на територията, на която бе предвидено да се реализира проектът, биха били силно засегнати в рамките на няколко години. Дърветата, които се засаждат, се изсичат на всеки 20 – 40 години. Тази практика допълнително намалява шансовете за оцеляване на всички онези видове, които зависят от наличието на стари или мъртви дървета, за да се развият.

Подходите за управление на горите, които не са съобразени с принципите за устойчиво развитие, продължават да заплашват малкото останали заливни гори по течението на Дунав. Унищожаването им се отразява отрицателно и на много растителни и животински видове, включени в приложенията на Директивата за птиците и Директивата за метообитанията, както и в Резолюцията на Бернската конвенция. Практиката на мащабните сечи и отстраняването на горния почвен слой водят до инвазията на растителни видове, които не са характерни за района. По-нататък, изкуствено засадените гори, дори когато се използват местни видове дървета, са хомогенни, и така се намалява драстично разнообразието от микрохабитати. А като следствие от това значително намалява и биоразнообразието в сравнение с това в естествените гори.

Нашата цел е да спрем и променим тази система за управление на горите. Ето защо бе разработена Рамкова стратегия за устойчиво управление на горите, бяха приети нови планове за управлението на горите за цялата територия, заета от дунавски заливни гори, бяха посочени нови райони, на които да се даде статут на природни резервати, препоръчахме разширение на някои съществуващи резервати. Освен това бе предприета инвентаризация на местните видове генетичен материал за залесяване и засаждане на местни дървета сред монокултурите от хибридна топола, елиминиране на навлезлите дървесни видове, повишаване осведомеността на обществеността, обучение на персонала в лесничествата и природните паркове, включващо посещения в защитени територии в чужбина.

Успешната реализация на проекта и интензивната комуникация с лесовъди даде положителни резултати. Целта да се съхранят последните останали заливни гори в словашката част на Дунав е постигната. Сега, след одобрението на новите планове за управление на горите, вече е невъзможно да се намалява територията на заливните гори чрез дейности от типа, от който бяха предприемани от лесничествата в близкото минало, така че законно загуба на местообитания няма как да се причинява.

Освен че постигнахме основната си цел - спиране загубата на заливни гори, успяхме и да увеличим територията им, както и да приложим “по-меки” методи за управление на горите в подбрани от нас

райони. Най-ценните горски масиви сега не се управляват, а оставянето на отделни дървета, които да продължат да растат, в сечищата, не е рядко явление, както беше през последните години.

Закупуване и дългосрочно вземане под наем на земя за целите на опазването на природата

В рамките на проекта е закупена и взета под наем земя от частни собственици. Най-добра гаранция за опазването на ценни територии може да има, когато те са собственост на природозащитна организация. Придобиването на собственост или дългосрочното вземане под аренда са най-добрите инструменти, чрез които може да се повлияе – като се оставят дърветата да изживеят живота си и се създадат условия за естествена регенерация на гората. Има и много други дейности, които може да се предприемат, като изключване на интензивна рекреация и лов, премахване на пътища, създаване на зони с дива природа, създаване възможност за свободно развитие на естествените процеси, - все неща, които често не е възможно да се направят в райони, върху които нямаме достатъчно власт и контрол, дори ако те са формално строго защитени. Придобиването на земя стана възможно благодарение подкрепата на LIFE, както и на някои други източници и на дарения от частни лица поддръжници на идеите ни.

След поредица от преговори със собственици на земя BROZ подписа договори, придобивайки земя в различни участъци на дунавските заливни гори. В момента BROZ контролира общо 330 ха земя, 44ха от които собствени и 286ха взети под аренда за дълъг период от време (25 или 30 години).

Най-големият парцел земя, който сме взели под аренда за 25 години, е с площ 250 ха и се намира на Велколелския остров. Това е един от най-големите острови по Дунав, на който се намира добре защитена заливна гора, която в бъдеще със сигурност ще се радва на отлични условия за развитието си. Работим в тясно сътрудничество с местната община и местните жители в имато на опазването на горите на острова. Съвместните ни дейности включват възстановяване на традиционните практики за използване на земята с цел да се поддържа ландшафта в характерния му вид, което е много полезно за някои видове растения и животни. Това включва възстановяване и косене на алувиалната ливада, традиционна паша, окастряне на върбите. Заедно с властите, отговорни за управлението на водите, планираме да възстановим голямо разклонение на Дунав и да го свържем отново с главното течение на реката.

BROZ е насочила вниманието си към най-ценните райони със заливни гори, така че не е изненада фактът, че райони, които принадлежат на BROZ се идентифицираха от Planta Europa в рамките на международния проект Plantlife, реализиран през 2005 г., като важни за флората райони.

Закупуването на ценни от природозащитна гледна точка територии е стратегически важно, за да продължи BROZ успешно да извършва полезна дейност в дунавските заливни гори и след

приключването на проекта по програма LIFE. Ето защо усилията ни да търсим други източници на финансиране за закупуването на земя с цел опазване на природното богатство продължават.

Ако имате желание да ни подкрепите, ето адреси за контакт:

Томас Кушик, kusik@broz.sk;
www.broz.sk; www.dunaj.broz.sk

Нов проект, финансиран от IEEEE - Мерки за компаниите, които стимулират служителите си да използват на обществен транспорт



Организацията “Устойчиво развитие на гражданското общество” (членка на ДЕФ) е една от деветте европейски организация, които започват прилагането на финансирането от IEEEE 2007 проект BENEFIT – Съвременни мерки за стимулиране на фирмите да увеличат използването на обществения транспорт от своите служители. Главната цел на инициативата е да демонстрира пред фирмите

и техните служители ползват от това да използва градски транспорт вместо автомобил за придвижване. Броят на собствениците на лични автомобили се увеличава бързо, особено в новите страни членки на ЕС. Чрез проекта със заглавие BENEFIT (от английски -полза, изгода – бел. прев.) се стремим да постигнем завръщане от личния автомобил към обществения транспорт, което би довело до значително спестяване на енергия, намаляване на вредните емисии, както и на разходите. Допълнителните, по-специфични цели са да се повиши осведомеността по въпроса след служителите на различни фирми, както и сред студентите; да се разпространи информацията за проекта възможно най-широко и по-най-разбираем начин; да се спестява енергийно гориво от порядъка на 2,3 млн. литра, чрез преминаване към използването на обществен транспорт; да се оптимизира предоставянето на информация от фирмите за обществен транспорт; да се идентифицират и включат съответните ключови играчи на пазара.

За да се достигне до основните целеви групи, БЕНЕФИТ ще изгради собствена мрежа, ще използва и съществуващи мрежи. Надяваме се и други да последват примера и да се превърнат в последователи на идеите ни – само така БЕНЕФИТ ще допринесе за настъпването на значителни промени – преминаване към използването на по-енергийно ефективния градски транспорт, намаляване на

замърсяването, намаляване броя на пътните инциденти и повишаване качеството на живота (особено в градовете).

Проектът ще се реализира в 7 различни населени места в Европа. Набелязали сме различни целеви групи и ключови фигури. Разделението им е в известна степен условно – целевите групи са толкова важни за резултатите от проекта, колкото и ключовите фигури, и обратно. Ето какви целеви групи и ключови фигури идентифицирахме:

- служители и ученици (студенти) (настоящи и потенциални ползватели на услугите на общественя транспорт)
- организации, представляващи служители (синдикати например)
- отговорните за вземане на решения лица във фирмите
- организации, представляващи бизнеса (Търговската камара, браншови асоциации)
- фирмите за обществен транспорт
- агенциите за мобилност
- агенциите, имащи отношение към потреблението на енергия
- общинските власти
- доставчици на услуги, свързани с мобилността

| Participant name | Country code | Main Role in Consortium |
|---|--------------|---|
| Forschungsgesellschaft Mobilität – Austrian Mobility Research | AT | Project Manager, WP Leader, Task Leader |
| Romanian Association of Public Transport (Bistria) | RO | Demonstrator, Task Leader |
| Club Sustainable Development of Civil Society | BG | Demonstrator, Task Leader |
| City of Zilina | SK | WP Leader, Demonstrator, Task Leader |
| Mallorca Transports Consortium | ES | Demonstrator, Task Leader |
| CINESI Transport Consultancy | ES | WP Leader, Task Leader |
| Public Transport Co-ordinator of South Moravian Region | CZ | WP Leader, Demonstrator, Task Leader |
| Energy Agency of Podravje | SL | Demonstrator, Task Leader |
| Public Transport Operator of Bologna | IT | Demonstrator, Task Leader |

Информационните материали по проекта ще включват сайт в Интернет, електронни бюлетини, папки, пощенски картички, листовки с подбрани факти, PPT-презентации, постери. Информация за реализацията на проекта ще бъде публикувана в сайта. Заедно с финалната брошура, по този начин ще се обобщи опитът и ще се осигури комплекс от методи, които може да се прилагат и в други населени места. Проектът започна на 1 септември, 2008 и ще продължи 3 години.

Лучия Илиева, www.csdcs.org

Участие на Екологичния консултативен център в Галац (ЕКЦГ) в дейностите на ДЕФ Резюме 1998 – 2008

ЕКЦГ стана член на първата работна група от неправителствени организации, сформирани в рамките на проекта на Регионалния център за околна среда в Сентендре през 1998г., и допринесе за основаването на ДЕФ, като в следващите години продължи да съдейства развитието и популяризирането дейността на Дунавския форум – на международно, регионално и национално ниво.

От 2000г. ЕКЦГ официално е член на ДЕФ, участва в борда, а също така е говорител за региона на Долното Течение на река Дунав до 2008г. Същевременно представители на консултативния център в Галац представляват ДЕФ като наблюдатели в Международната комисия за опазване на р. Дунав и са номинирани за членове на различни експертни работни групи към МКОРД.

През изминалите 10 години ЕКЦГ ежегодно участва в набирането на средства за дейности, свързани с ДЕФ и изпълнявани в сътрудничество както с международната, така и с националната дунавска мрежа. Организира обучения, конференции, семинари, изследователски експедиции. Разработва и разпространява информационни материали, свързани с дейността на ДЕФ – постери, брошури, листовки, наръчник за възстановяване на влажните зони, като превежда на румънски почти всички материали. Участва в много срещи като представители на ДЕФ. Разработва съвместни проекти в рамките на Проекта за региона на Дунав (ПРООН/ГЕФ). Участва като членове в работната група за отбелязване на Деня на р. Дунав на национално ниво през 2004 и 2006, както и в конкурса за детско творчество „Danube Art Master” още от първото му издание през 2004г.

Участвахме като представител на ДЕФ на четвъртата среща на страните по ESPOO конвенцията през май, 2008г. в Букурещ, която може да се счита за върховна проява на международната НПО-солидарност, и останахме доволни да видим завършени и сигурни политики за опазване на околната среда в делтата на Дунав, вж. Снимка 1. Лично аз се почувствах удовлетворена, когато на Украйна бе наложен предупредителен статус поради несъобразяването ѝ и несъответствието със законите и политиката, свързани с околната среда. Петдневните усилия на ДЕФ/ ЕКЦГ се увенчаха с успех и осигуриха прецедент, ако някога такава агресия спрямо водна екосистема се планира или осъществи отново.



Снимка 1



Снимка 2



Снимка 3

Петото издание на Danube Art Master конкурса също може да се определи като успешно, хиляди участници се присъединиха към празненствата за отбелязване международни ден на Дунав, вж. Снимка 2.

В заключение бих желала да споделя какво е ДЕФ за мен. Връщайки се назад в годините си давам сметка, че от самото начало за мен и колегите ми от организацията нашата мрежа е била и продължава да бъде символ на ентузиазъм, отдаденост на идеите, мотивация и безгранична любов към реката. Когато си мисля за ДЕФ, често си представям стотици въодушевени природолюбители, много от които анонимни, но винаги там, където присъствието им е необходимо. За Екологичния консултативен център в Галац е голяма чест, че има възможност да участва по пътя на ДЕФ към успеха.

Петруца Моиси, Екологичен консултативен център, Галац

Отбелязване на Деня на р. Сава през 2008 в Словения

Училището, в което работя, дава средно образование в областта на ветеринарната медицина. Акцент поставяме върху науките биология, биотехнологии и ветеринарна медицина. Ние обичаме животните, екопроектите и природата като цяло. Нашите ученици идват от всички краища на страната, едни са живели по-близо до природата, други – по-далеч от нея. Самото училище е разположено в покрайнините на Любляна, столицата на Словения.

Откакто Словения се присъедини към ЕС, стана ясно, че европейските закони защитават активно реките и водните басейни като цяло. Ето защо и ние се опитваме да участваме по-активно в опазването на околната среда. Учениците от Центъра по биотехнологии към Средното училище по ветеринарна медицина всяка година подготвят отбелязването на международния ден на река Сава.



През 2008г. това се случи на 4 юни в сряда, тъй като 1 юни бе неделя. В сътрудничество с ДЕФ и Община Любляна се организира шествие, което премина от училището през центъра на града до Градската зала. Там завърши шествието, и подписахме декларация на добра воля, с която всеки от нас се ангажира да направи всичко, което е по силите му за опазването на водното богатство на Словения. По време на шествието и после в градската зала учениците носеха плакати, разясняващи какво се чества в този ден, и канеха минувачите да се присъединят.

Сава Осоле,
Любляна, Словения, sava.osole@guest.arnes.si

Младежки изследователски лагер “Драгоман 2008”



Младежният изследователски лагер “Драгоман 2008” се реализира в България от 1 до 14 септември, 2008г. Лагерът бе организиран край Драгоманското блато и планината Чепън (на 40 км от София) в сътрудничество между две организации – Сдружение за дивата природа БАЛКАНИ и Дунавски Екологичен Форум (ДЕФ). Проектът бе подкрепен финансово от ДЕФ и Посолството на Кралство Холандия в София в

рамките на Програмата за малки проекти за управление опазването на природата (Mаtrа / KNIP). Драгоманското блато се намира в Западна България, близо до границата със Сърбия. Заобиколено е от варовикови хълмове, най-важният от които е Чепън – убежище на много редки видове растения и реликти.



В резултат от дренирането и пресушаването през трийсетте години на миналия век блатото изчезва. След като дренирането е преустановено през 1996г. активната работа на Сдружение за дивата природа Балкани доведе до трайното възстановяването на тази влажна зона. Оттогава в района са регистрирани 250 вида птици, от които 140 гнездят там. През 2006 сред тръстиките се оформи съвсем ново място за гнездене – това на

червена чапла (*Ardea purpurea*) – първо в югозападна България, и второ за цяла България на голямата бяла чапла (*Egretta alba*). В наши дни Драгоманското блато е единствената влажна зона в страната с шансове да бъде възстановена напълно.

Лагерът, по време на който бяха проведени работни срещи, се явява естествено продължение на дейностите на СДП Балкани с цел проучване, възстановяване и устойчиво използване на природните ресурси в района. Двайсет и един доброволци от България и Германия на възраст от 18 до 30 години взеха участие в тази инициатива. Всяка група имаше ръководител, който работеше заедно с доброволците. Основните цели на работния лагер бяха да се развият уменията на участниците за работа на терен, да се популяризира значимостта на работата на терен, както и

да се подобри състоянието на природния обект. И трите цели бяха постигнати посредством следните инициативи:

- Опръстенияване на птици – използвани бяха 6 мрежи в храстите и тръстиковите масиви, за да се поставят пръстени на много пойни птици, синигери, жълти овесарки, дроздове и една въртошийка (вид кълвач), както и да се вземат кръвни проби от тях за изследвания. Доброволците научиха много от експертите от Института по зоология Борис Николов и Петър Шурулинков;
- Реконструкция на образователната пътека и други съоръжения в Драгоманското блато – изградени бяха нов 100-метров участък и платформа. Конструкцията беше проектирана с 60 см по-голяма височина от предишната, за да не се покрива с вода през пролетта. Новата пътека е с широчина 80 см и е по-удобна за използване от деца. Доброволците помогнаха на местните работници, като заковаваха дъски и помогнаха за транспортирането на материалите;
- Маркиране на образователната пътека по хълма Чепън – цялата пътека беше маркирана, а където боята нямаше как да се вижда добре, бяха сложени каменни плочи - . С цел пътеката да стане интерактивна в бъдеще се планира монтирането на информационни табла;
- Работа по изграждане на Центъра за опазване на влажните зони – най-тежката работа по време на целия лагер беше тази на строителната площадка, където предстои да бъде изграден първият център за опазване на влажните зони в България. Решени бяха неочаквано появили се проблеми – подът на една от стаите се оказа прекалено висок и доброволците отстраниха горните 50 см. Освен това те помогнаха на местния конструктор Валери Денков, като транспортираха материала, почистиха покрива, и боядисваха. Обсъдени бяха идеи за развитието на центъра. Първата завършена част от центъра трябва да се отвори до края на 2008г.
- Образователни сесии – всяка вечер имаше образователни дейности, дискусии или игри. Имаше два дни за почивка, единият от които прекарахме в гр. Драгоман, околностите му и на открития басейн, а другият – на екскурзия до р. Нишава, два манастира и скална църква. Лекции изнесоха Росен Цонев от Софийския университет, Радослав Станчев от Министерство на околната среда и водите и Людмил Войнов – представител на община Драгоман;
- Предложение природният обект да бъде обявен за обект по Рамсарската конвенция – районът на Драгоманското блато се възстановява до степен, до която ще може да покрие критериите, за да му присъден статут на влажна зона с международно значения (по

Рамсарската конвенция). По време на лагера под ръководството на експертите се събираше информация, за да се изготви предложението. Изнесени бяха лекции за Рамсарската конвенция, а скоро ще бъде подадено и самото предложение. Това е много важно за постигането на нашите най-важни и дългосрочни цели.



Андрей Ралев, Сдружение за дивата природа Балкани
e-mail: aralev@balkani.org

Снимки: Сдружение за дивата природа Балкани

Празници на Прут и Дунав в Бутеци

В края на сезона на черешите хората се събраха в подножието на скалата Бутеци (в района на Глодени) и нейната известна пещера. За втори път това идилично място гостоприемно събра хората, долши да отбележат с празненство 29 юни – международния ден на Дунав. Събитието бе организирано от местната власт в Глодени, Международната комисия за опазване на р. Дунав (координирато от д-р Димитриу Дромея) и Екологичното движение на Молдова – организацията представител на Дунавски екологичен форум в Молдова.

Скалата Бутеци се пази от трите кръста на нейния връх. Там е слънчево и във въздуха се носят ухания на чубрица, лавандула и цикория. Когато празничната програма започне, стотици хора са заели местата си, други търсят хубава гледка от скалата, трети отиват на сянка и хладина в пещерата или постилат одеялата си за пикник край реката. Изпълнители в народни носии настройват инструментите си. Хората обсъждат изложението на традиционните занаяти и с нетърпение очакват да настъпи вечерта, за да пият по чаша вино.

Бутеци всъщност представлява комплекс от коралови и варовикови скали на възраст 15 млн. години, моделирани от р. Каменка, приток на Прут. Открити исторически извори потвърждават, че в района е имало населено място от около 1637г. – село, създадено век и половина след царуването на най-великия молдовски владетел – Стефан Велики. Съществуват доказателства обаче, че районът е бил населяван в продължение на хилядолетия. Археолозите са открили останки още от времето на даките, които са живели тук в продължение на 2 – 3 000 години, и дори още по-назад във времето – от палеолита,

преди десетки хиляди години. И така, животът си е течал до 2008, когато ние – гражданите на два окръга, се събрахме при същите тези скали, за да отбележим деня на Дунав.

Празненствата бяха открити от президента на окръг Глодени г-н Йон Мовила, който отправи послание, в което изрази загрижеността и любовта на хората към Дунав и нейните притоци. Фактът, че Дунав тече през толкова много страни, не е в негова полза, тъй като екосистемата на реката е подложена на огромен натиск вследствие човешките дейности. Той припомни на аудиторията какво се случи с малките реки-притоци в региона, които едно време бяха чисти, а днес са замърсени, екосистемите им са разрушени вследствие завиряването или други предприети мерки за управление на водите. Той добави, че водите на тези малки реки ще се влеят първо в Прут, а чрез нея – в Дунав, засягайки хора от много общности.... Така че хората от районите край малките реки трябва да се стремят да опазват водите им чисти, както заради самите себе си, така и заради другите хора надолу по течението. Г-н Мовила завърши речта си с думите: “Денят на Дунав е всъщност празник, с който отбелязваме не само колко значима е р. Дунав, но и всичките останали реки притоци в Дунавския басейн. Ако живеете край бреговете на р. Прут, Каменка, Раковат, Драгище, Циухур, Лопатник или която и да е друга река, която се влива в голямата река, отбележете този ден – 29 юни – с любов към водата, символ на живота.”

Алеку Ренита, председател на Екологичното движение на Молдова, подчерта, че такива събития трябва да се организират в най-красивите местности по течението на р. Прут и нейния басейн. И наистина, скалите Бутещи и тяхното ждрело са разположени в район, богат на природни забележителности като Голямата скала, спасена от разрушение от Екологичното движение на Молдова преди 10 години, резервата “Сто могили”, природния резерват “Княжеска гора”. “Това честване е възможност за вас да се насладите на красотата на природата и на топлото посрещане от страна на други хора, и поради това трябва да продължим традицията да се събираме на тази дата и за напред. Вие ще оставите на вашите деца, внуци и правнуци всичката тази красота тук, за да имат възможността и те да се наслаждават на това богатство на Молдова. Обичайте своите села и своята родина, пазете водите и горите й”, завърши изказването си г-н Ренита.

Дните на р. Прут и Дунав бяха празненство на красотата и по тази причина организаторите дадоха възможност на занаятчиите да покажат своите красиви произведения по склоновете на хълма.

Ние като съорганизатори разговаряхме с много от гражданите, дошли да отбележат празника. Занаятчиите споделиха някои свои тайни, разказваха за страстта си към работата и за живота си. Възрастни дами си спомняха колко чисти са били водите на р. Каменка,

говориха за природата в районите, където са живели, с подробности и познания, характерни за специалистите по география. Други си спомниха как са се събирали редовно, за да играят народни танци, и установиха, че нещата вече много са се променили. Всички ни канеха да се отбием в техните села на гости – имаха още много истории за разказване...

След празничната програма, представена от група от Хишинау, членовете ѝ имаха възможността да посетят резервата “Сто могили”, както и природния резерват “Княжеска гора”, известен със своите пунктове за наблюдение и като европейско местообитание на бизона – European bison area. Върнахме се в Хишинау вечерта, но хората продължиха да празнуват до късно през нощта с музика и танци.

Дину Русу, кореспондент на списание *Natura*

Преведено на английски от Лучиян Ренита

Подобряване на трансграничното сътрудничество в интегрираното управление на водните ресурси в долно-дунавския регион на Европа

Проект със същото заглавие като това на статията, която четете, стартира през юли, 2007г., с финансовата подкрепа на Европейската комисия, по програмата за сътрудничество между съседни страни “Румъния – Украйна”.

Стратегическите цели на проекта са да се придобият възможности, капацитет за въвеждане на подхода за интегрирано управление на водите посредством подобряване на сътрудничеството, координацията и комуникацията между заинтересованите страни, за да се постигне в дългосрочен план устойчиво развитие и по-високо качество на живот в пограничните райони между Украйна и Румъния и по-специално – в долно-дунавския еврорегион. Ако трябва да говорим за конкретните цели, те включват укрепване на институционалната инфраструктура, повишаване на техническия капацитет, и разработване на първоначален вариант на комплект от инструменти за управление на водите в района на Долни Дунав.



Пускане на вода на моторната лода с мобилната лаборатория за хидроложки измервания.

Географски, проектът обхваща две области – Одеса в Украйна и Тулча (Tulcea) в Румъния, като целта е да се улесни работата в мрежа между регионалните отдели за управление на водите в тези погранични райони на двете съседни страни.

Проектът включва два основни компонента:

- Модернизация на системата за хидро-метеорологичен и хидро-химичен мониторинг в украинската част на долно-дунавския регион и разработване на украино-румънска интегрирана система за хидрологичен мониторинг на Дунав. За постигането на тази цел проектът допринася чрез повишаване на техническия

капацитет в Украйна и чрез изграждане на по-тясно сътрудничество между украинските и румънските експерти и местните власти, участващи в процеса. Трябва да отбележим, че на проектът се гледа като на допълващ друг проект по програма Phare със заглавие *“Интегрирана система за мониторинг на факторите в околната среда, биоразнообразието и природните ресурси в трансграничния биосферен резерват Дунавска делта, разположен на териториите на Румъния и Украйна”*, който се реализира от румънската управа на биосферния резерват.

- Повишаване на институционалния капацитет за интегрирано управление на водните ресурси в украинската част на долно-дунавския регион и трансграничното сътрудничество в управление на водните ресурси в делтата на Дунав като цяло. За да се изгради институционалната база за интегрирано управление на водните ресурси в украинската част, проектът осигурява методологична, организационна и консултантска подкрепа за стартиране дейността на Отдела за управление на дунавския басейн. Тази организация е създадена през април, 2008 с главен офис в Измаил. Този отдел е създаден като стъпка напред в реализирането на политиката за преминаване от секторния подход в управление на водите към интегриран мениджмънт, възприета от Държавния комитет по управление на водите в Украйна – правителствена агенция, отговорна за мениджмънта на водните ресурси и предотвратяването на наводнения.

Тъй като идеята за интегриране предполага да се съберат заедно и включат във вземането на решения различни заинтересовани страни, екипът по проекта в сътрудничество с ключови

фигури от Отдела за управление на дунавския басейн започна процес по създаването на Съвет за басейна на р. Дунав (Воден парламент) в украинския дунавски регион. Работейки в посока за получаване на формално одобрение на процеса, екипът разработи проект на правилник на Секретариата на Съвета за басейна на р. Дунав. Две срещи са проведени в Измаил с цел обсъждане и приемане на правилника – кръгла маса със заглавие “Перспективи пред създаването на Съвет за басейна на р. Дунав в украинската част на дунавския регион” на 17 април, 2008г., и международна работна среща под наслова “За подобряване на трансграничното сътрудничество в интегрираното управление на водните ресурси в долно-дунавския регион на Европа” на 9-10 юли, 2008г.



Съвместна румъно-украинска експедиция

Съветът за басейна на р. Дунав в украинската част на дунавския регион е основан на 9 юли, 2008г. като основна структура, която да насърчава заинтересованите страни и обществото като цяло да се интересуват от развитието по въпросите (проблеми и възможности) и планове, както и да получават информация, за да участват информирани в процеса на вземане на решения. Формалното учредяване на

Съвета не е край на процеса, а ново начало! Добре е да помним, че интегрираното управление на водните ресурси е продължителен процес.

Подготовката на *Плана за интегрираното управление на водните ресурси за украинската част на дунавския регион* се възприема като важна стъпка за въвеждането на принципите за интегриран воден мениджмънт. Разработването на плана се основава както на научни познания и данни, така и на специалисти от различни други сектори, чиито принос се състои във въвеждането на различни заинтересовани страни, за да се гарантира, че всички мерки се съгласуват и се постига обединение за тяхното изпълнение.

Важно е да отбележим, че по време на подготовката на плана, екипът работи в сътрудничество с експертната група на управление на дунавския басейн към МКЗОРД с цел да се постигне съответствие с *Плана за управление на р. Дунав*.



Първата среща

И тъй като изготвянето на един план изисква използването на много информация, повечето от нея се предава най-добре чрез карти. Използването на Географските информационни системи (GIS) е отличен начин да се представи голямо количество информация. Ето защо базираните на GIS карти на украинската част на

дунавския регион се смятат за един от ценните “продукти” на проекта. Очаква се те да осигурят на властимащите достоверна научна информация, която да се използва при вземането на решения. Сътрудничеството между екипа, който работи по проекта, и Експертната група за Адхок информационен мениджмънт & GIS към Дунавската комисия е изключително полезно. Освен това екипът по проекта допринесе и за дунавската GIS.

Проектът продължава. Екипът ни е отворен за всякакви идеи и предложения за сътрудничество с цел постигане на по-добро интегрирано управление на водните ресурси на Долни Дунав.

Web: <http://crs.org.ua/en/projects/current/49.html>

Игор Студенников, Мениджър на проекта,
Център за регионални проучвания, Одеса, Украйна